

มูลศาสนาผูก ๔ พุขนานชินาลิขิตตั้งเมื่อปฏิบัติครูบาเจ้าญาณสมุทร
วัดศาลา จุลภักทะได้ ๑๑๘๗ ตัว ปีดับเล่าเดือน ๑๑ ออก ๘ คำ
ว่าได้วัน ๖ ไทก่าไก่ เสร็จแล้วยามกองแลงแล

ตำนานมูลศาสนา ผูก ๔

กันว่าได้พุทธรัดมณฑนาแล้ว ภูทากจักคืนมาจา พ่อแม่ทั้งสองก่ขอใจๆ ด้วยตั้งมานพวักที่อนุญาตว่าบมีอัน เจ้าก่ไปบวชแล้วแลเรียนเอาเทอะ มา นพก่เข้าไปขอบวชที่เจ้าไท เจ้าไทก่บวชมันแล้วจึงบอกหวัดติงสกาเป็นต้นว่า เกสาโลมานั้นแก่มั่นหั้นแล เจ้าตนบวชใหม่นั้นก่ภาวะนาประหมานพอดีก่ได้ถึง โสตาปฏิผละหั้นแล มหาเถรเจ้าพ้อยกระหนึ่งใจว่าสามเถรนี้ก่ได้ตั้งอยู่ในโสตา ปฏิผละแล้วสันนี้กิจจะอันจักคืนเมื่อสู่เรือนบมีชะแล ผิดว่าภูทากบอภิปัสสนาแก่ ท่านก่จักได้ถึงอรหัตตะผลชะแล ภูก่ยังไว้พันหื้อท่านเรียนเอาพุทธรัดจะนะ ควรชะแล ก่เจ้าไทก่ใช้หื้อท่านตนบวชใหม่ไปสู่สำนักแก่มหาเถรเจ้าจันตะวัชชีระ เพื่อหื้อเรียนเอาพุทธรัดจะนะว่าดูกราสามเถร ท่านไปสู่สำนักมหาเถรเจ้า จันตะวัชชีระแล้วจูงเรียนเอาพุทธรัดจะนะหื้อท่านจูงนำเอาถ้อยคำไปบอก ขาวยังอันข้านี้หาพยาธิบ่ได้แต่หื้อหะ ท่านจูงกล่าวสันนี้ว่าอุปัชฌายะข้าใช้หื้อ ข้ามาสู่สำนักเจ้าภูนาผิว่ามหาเถรเจ้าหากถามต่อว่า อุปัชฌายะท่านชื่อเรียกว่า ดังรือนั้น ท่านจูงกล่าวว่าสิคคะวะเถรเจ้าว่าอันตั้งอันหื้อหะ

อันว่ามหาเถรเจ้าถามว่าเจ้าภูพ้อยชื่อว่ารือเล่า นั้น ท่านอย่าได้เอาชื่อ เจ้าไทออกท่านเทว่าชื่อเจ้าภูอุปัชฌายะตนแล้วกว่าอันหื้อหะเนื้อ กิจจะอัน สิคคะวะเถรเจ้าอันหื้อแล้วทิดตะกัมมค่านีแลเจ้าไทติสสะสามเถรนั้นอัน อุปัชฌายะหากใช้นั้นเจ้าก่ไหวอุปัชฌายะตน แล้วก่ออกไปสู่สำนักมหาเถร จันตะวัชชีระด้วยลำดับหนทางหากรอดแล้ว แลไหวด้วยสักกัจจะแล้วก่ยืนอยู่ ในที่ ๑ มหาจันตะวัชชีระเถรเจ้าถามว่าดูกราสามเถรท่านลูกแต่ที่ใดมาจา สามเถรไหวว่าอุปัชฌายะข้ามาสู่สำนักเจ้าภูตาย อุปัชฌายะข้าชื่อสิคคะวะแล้ว เจ้าภูพ้อยชื่อเรียกนั้น ชื่อเจ้าภูอุปัชฌายะข้าหากรู้แล้วแล ผิดว่าอันดีแล้วแลท่าน

จูงเทียบเรียงผ้าแลบาตรท่านไว้เทอะ เจ้าสามเณรรู้เอาคำเจ้าไทแล้วเทียบเรียง
ผ้าแลบาตรตนไว้แล้ว กิ่งถือเอาสลากไปกวาดบริเวณถัดนั้นก่แต่งน้ำช่วยหน้า
แล้วไม้สีฟันไว้หันแหลมหาเถรเจ้าใครลองดูใจเจ้าสามเณรนั้น เจ้าไทยกายไป
กวาดเล่ายังน้ำอันเจ้าสามเณรหากแต่งไว้เจ้าไทก่หล่อเสียแล้ว เจ้าไทหากดักมา
ไว้ด้วยตนเล่าด้วยไม้สีฟันอันเจ้าสามเณรแลแต่งไว้ในวันนั้นเจ้าไทก่บ่เอาสีพ้อย
หากเอาไม้สีฟันอันอื่นมาสีหันแล เจ้าไทกระทำลองดูใจสันนี้ได้ ๗ วันสิ่งเดียว
แล้ววันถ้วน ๗ นั้นเจ้าไทก่ถามเล่าว่าท่านมาแต่ที่ใดแท้จา เจ้าสามเณรก่บอก
สันเดียวแล้วก่ถามว่าชื่อเรียกที่แท้ท่านชื่อรือ เจ้าสามเณรก่บอกก่ถามว่า
อุปชฌายะท่านชื่อเรียกเจ้าสามเณรก่บอกสันเดียวชื่อครูพ้อยชื่อเรียกเจ้าสาม
เณรก่ขานว่า ชื่อกูเจ้าอุปชฌายะข้าหากรู้แล้วเจ้าสามเณรกระทำชอบในคลอง
ปฏิบัติชอบในคลองสัปบุริสะขุอันเจ้าไทก่กล่าวว่า ผิดว่าอันท่านก่เทียบเรียง
ผ้าแลบาตรท่านไว้แล้วอยู่ที่อันควรเทอะ เจ้าไทหันสัญญาอาการอันดีขุอัน พ้อย
จึงหมายใจว่าสมณะพราหมณ์ผิวน้อยสอนง่ายหันนา ถัดนั้นเจ้าไทจึงถามว่า
ท่านมาเพื่อประโยชน์ะณะอันใดนั้นจา เจ้าสามเณรขานว่า ข้ามาเพื่อประโยชน์ะ
อันจักเรียนเอาพุทระจะณะตาย เจ้าก่หือโอวาทว่า อันก่ดีแลท่านจูงเรียนเอา
เทอะ แรกแต่วันถุนั้นไปเจ้าก่สั่งสอนยังพุทระจะณะทุกวันหันแล เจ้าติสสะ
สามเณรนั้นเรียนเอามาตั้งแต่ต้นดีหลี เท้าวั้นไวยังวินัยปิฎกะไว้เสัสสเหลือกว่านั้น
เจ้าก่เรียนเอาทั้งอรรถกะถาทังมวลหันแล ในกาลนั้นท่านได้อุปปะสัมปัททะ
เป็นภิกขุขึ้นเจ้าได้ตรีปิฎกะทั้งสามก่อนดีหลีแล

มหาสิคคะวะเจ้าเป็นอุปชฌายะ มหาจันตะวัชชีระเจ้าเป็นอาจารย์
เจ้าไททั้งสอง ก่เอาพุทระจะณะทั้งมวลไว้ในมหาโมคคะลีปุตตะติสสะเจ้า
แล้วด้วยประการดังนี้ แล้วเจ้าไททั้งสองจึงพ้นจากทณทะกัมม์แล้วกนิพพานไป
วันนั้นแล แต่ครากาลนั้นไปภายหน้ามหาโมคคะลีปุตตะติสสะเถรเจ้าก่ปฏิบัติ
กัมมะฐานก่ได้เป็นอรหันตาแล้วก่จึงสอนธัมม์แล้ววินัยอันเป็นปิฎกะทั้ง ๓ แก่
กุลบุตรทั้งหลายก่เป็นกว้างขวางในศาสนาพระพุทเจ้าเราวันนั้นแล ในกาลนั้น

พญาจันทะคุตต์เสวยราชะสมบัติในเมืองปาทริบุตรในเมื่อเมียนอายุแล้ว พญา
ตนลุนั้นชื่อพินธุสาร พญาพินธุสารนั้นมีลูกชายทั้งหลายได้ร้อยเอ็ดคนเป็นต้น
ว่าสมณะราชะสากยะกุมารนั้นนับแต่พระพุทเจ้าเรานิพพานไปได้ ๒ ร้อย
ปลายสิบแปดปีนั้น ท่านอโศกกุมาร^๑ ก็ได้ราชะภิเชกปราบทิปทั้งมวลเป็น
เอกราชในวันนั้นแล้วด้วยอาณภาวะแห่งราชะภิเชกนั้น อำนาจอาชญาธัมมแห่ง
เจ้าอโศกราชะนั้นลงไปแผ่นดินได้โยชนะ ๑ ขึ้นเมื่อบนอากาศได้โยชนะ ๑ แล้ว
โยชนะนั้นนับเป็นว่าได้หมื่นพัน ๒ ร้อยอันนี้อาศัยวาแห่งคนทั้งหลายเมื่อพญา
อโศกวันนั้น ฆิวันนับเป็นวาแห่งคนเรานี้ได้หมื่น ๔ พันวาแล หมื่น ๔ พันวา
บัดนี้จึงเป็นหมื่นพัน ๒ ร้อยวาเมื่อนั้น จึงเป็นโยชนะเมื่อนั้นแล นับแต่ราชะ
ภิเชกได้ ๓ ปีนั้น ท่านก็ยังปัสสัใจในศาสนาเพราะเหตุพ้อท่านยอมอังคลาตข้าว
แก่พราหมณ์ทั้งหลายได้ ๖ หมื่นคนทุกวันแต่ก่อนมา ท่านก่ปฏิบัติตาม
ประเพณีนั้นแต่ก่อนแล

แต่ปีถ้วน ๔ ท่านจึงใส่ใจในศาสนาพระพุทเจ้าแท้ใส่ เหตุท่าน
ประกอบด้วยเตชะมากนัก เทวดาทั้งหลายจึงนำเอาน้ำมาแต่โนตตะสระ^๒
มาหื้อแก่ท่านสรีธัมมาโศกราชแลวันแล ๘ หาบทุกวันทั้งมวลเป็น ๑๖ ไหหั้นแล
เหตุท่านใจใส่ศรัทธาในศาสนาท่านก่หื้อแจกน้ำอันเทวดาเอามานั้นหื้อแก่สังฆะ
นั้นก่ไว้หื้อ ๒๒ ไหแก่มหาเถรเจ้าทั้งหลายอันทะรงปิฎกะนั้นได้ ๖๔ ไหตนถัด
นั้นหื้อแก่นางอัคคะมะเหลสีชื่อว่าอะสันธะมิตตานัน ๒ ไหถัดนั้นก่หื้อแก่นางทั้ง
หลายในเรือนหลวงได้หมื่นหกพันนางเจ้าก่ไว้ ๒ ไหเป็นน้ำบริโศคแก่ตนด้วย
ประการสนี่ทุกวันแล ถัดนั้นเทวดาทั้งหลายก่นำเอาเครือเขานขึ้นชื่อนาคะคา
ละอันสินธิถิลสุขุมาลแลมีรสอันหอมมาแต่หิมะวันตา มาหื้อเป็นไม้สีฟันมา
หื้อแก่ท่านธัมมะโศกราชะนั้น ท่านก่แจกแก่ชาวเจ้าหมู่ทะรงปิฎกะ ๖๐ ตนแล
แจกหื้อนางเรือนหลวงแลหื้อแก่นางอัคคะมะเหลสี แลบริโศคด้วยตนทุกวันแล

^๑ พระเจ้าอโศกมหาราช

^๒ สระอนินดาต

ถัดนั้นเทวดาก่นำมายังผ้านุ่งสไบแลผ้าเช็ดหน้ามีวณณะ ๕ จำพวกแต่วิมาน
แลต้นการะปะพฤษณัมมีที่ใกล้สะพานตะสระ^๓ ในหิมะวันต์พันมาหื้อแก่ท่าน
เล่าแล แล้วท่านก่แจกแก่นางทั้งหลายบริโภคน้ำด้วยตนทุกวันแล ถัดนั้นพญานาค
ก่นำเอาผ้าอันจักนุ่งแลนำมายังผ้าอันบ่ทอดด้วยฝ้ายอันวณณะดังดอกไหมแดง
และยาตาทั้งหลายมาถวายแก่ท่านแต่เมืองนาโคพันดิหลิ

แลถัดนั้นนกกแซกเต้าทั้งหลาย ก่ไปเค็ดเอารวงเข้าสาลิอันมีในสะพานตะ
สระพันมาถวายแก่ท่านสรีธัมมาโคกราชะ แลพันเกวียนทุกวัน ถัดนั้นหนูทั้ง
หลายก่เอากันมาบ่นมาขบค้อยเอาหื้อข้าวนั้นเป็นข้าวสารทุกวัน แล้วเม็ดข้าว
ทั้งหลายมาตรจกหักเม็ด ๑ ก่บมีข้าวอันนี้หักอันเสียแก่สรีธัมมาโคกราชะแล
หมูนางทั้งหลายในสัณฐานทุกแห่งแล ถัดนั้นหมูแม่เผิงทั้งหลายก่ชวนกันมา
กระทำรวงไว้เพื่อหื้อพญาบริโภคน้ำอันหวานก็มีมากนักแล ถัดนั้นหมทั้งหลายก่
ชวนกันเอาหัวแต่ปามาไว้ในฉางหลัวเพื่อหื้อเป็นหลัวตามแก่พญาทุกวัน แล
หมุ่นกการะวิกทั้งหลายก่หากชวนกันมาร้องเสียงอันม่วนเพราะนกกเพื่อเป็น
ของถวายบูชาทุกค่ำเช้าในอากาศแล พญาธัมมาโคกราชอันประกอบด้วยฤทธิ
สันนี้ในวัน ๑ นั้น ท่านก่คระนิงใจว่ากูไดยินมาว่ารูปกายแห่งพระพุทธเจ้างาม
นักนาถจักเรียกระนาคะราษมาเทอะ พญาจึงซัดสังวันคำ^๔ ไปในแม่น้ำคงคา
สังวันคำนั้นก่เล็งไปตามอธิบายแห่งพญาดีหลิก่ไปตกแทบดินแห่งการะนาคราช
อันยังผงหลับนั้นแล การะนาคราชตัวนั้นอายุมันได้อสังขัยกับปี ๑ สิ่งเดียวแล

มันก่ยังได้หันพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ๕ ตนคือว่าพระกะกุสันธะ โภนา
คะมะณะ กัสสปะ พระโคตมะเจ้าเรา^๕ แล้วการะนาคราชตัวนั้นมันก่สะตั้ง
ตนด้วยเสียงแห่งสังวันคำนั้นอันตกแทบดินตนมันมาสู่สำนัก พญาก่หื้อมันนั่ง
เหนือแท่นอันใหญ่อันมีภายใต้เสตตะฉัตร^๕ สันนี้แล้วพญาก่จิงบูชาด้วยดอกไม้

^๓ สระฉัพพันต์

^๔ สังวาลย์หรือโซ่ทองคำ

^๕ เสตฉัตร (เสตตะ หมายถึงสีขาว)

อันมีในน้ำในบกและไม้ค้ำทั้งหลายมากนักล้วพญากันงั่วดไปด้วยหมุ่นางทั้งหลาย
อันประดับ ด้วยอาการทั้งมวล แล้วพญาจึงกล่าวว่าสันนี้ ดูกราฟพญานาคมีงั่ว
กระทำตนมีงั่วประเหียนเป็นดังพระพุทเจ้าเราเมื่อยังทรमानเป็นตนอยู่วันนั้น
ในที่เพิงหน้ากุนีหื้ออะ พญากล่าวเท่านั้นแล้ว นาคะราชะกัจึงกระทำหื้อเหมือน
ดังรูปกายแห่งสมเด็จพระพุทเจ้า เมื่อยังทรमानเป็นตนอันใหญ่อันสูงแล้ว
อิริยาบถเหมือนดังตนพระเจ้าชู้อันแล้วกัเนรมิตตนทั้งมวล อันอาเกียรเต็มไป
ด้วยลักษณะอันใหญ่ทั้งหลายมี ๓๒ ลักษณะนับทั้งหลายได้แปดสิบ^๖ ประหมาน
ดังแผ่นน้ำอันอาเกียรเต็มไปด้วยดอกบัวแลดอกอุปปาละ แลดอกปทุมชะริกะ
อันบานพร้อมกันนั้น ผิอันประเหียนดังพื้นอากาศอันแรงแลเต็มไปด้วยหมุ่นดาว
ทั้งหลายนั้น ผิอันประเหียนดังยอดดอยคำอันเกี่ยวไคด้วยสายฟ้า แลแฉวง
อันรุ่งเรืองงามไปไกลประหมานได้ว่า ๑ อันครอบงำไปด้วยรังสีนิหะระวิจิตระไป
ตามด้วยระสีทั้งหลาย มีต้นว่าเขียวเหลืองและแดง แลพญาธัมมาโศกราชะ
ตนมีบุญปราบสากลซั่มพุทปะ กัเล้งรูปแห่งสมเด็จพระพุทเจ้าอันพญานาค
หากเนรมิตนั้นอันเร้งไปด้วยอันควร กัตติด้วยกุศลเจตนาอันเร้งไปด้วยเกตุ
มาลาอันปราศจากมลทินที่นั่นมันเร้งกายบนจอมชะหม่อมประเหียนดังสาย
सानอันอาจชักวิสัยตาแห่งหมุ่นัยกัทั้งหลายแลนาคครุฑ และหมุ่นคนและเทวดา
อินทร์พรหมทั้งหลายนั้นแล้ว

ตนพญากับูชาด้วยตาคือเล้งดูบ่พรากได้ประหมาน ๗ วันสิ่งเดียว
นั้นแล กัหื้อเมื่อวันนั้นแล้วพญาธัมมาโศกแต่อุสสาหิเสกมาได้ ๓ ปี กัยอหื้อ
ท่านเข้าแก่พราหมณะปริภาชกทั้งหลาย ๖ หมื่นคนนั้นด้วยปะเวณิแห่งพอดน
ในวัน ๑ พญาจักไครพิจารณาดูปริยาท^๗ แห่งพรหมณะและปริภาชกทั้งหลาย
นั้นแล้ว มาเล้งด้วยสหัสปัญชรโรงหลวง เมื่อพราหมณกินข้าวนั้นพญากัหัน
อิริยาบถร่างบ่มีอินทริยะบ่สังรวมเป็นลีลาแห่งชินนอกศาสนา พญากระนิงใจว่า

^๖ มหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการและอนุพยัญชนะ ๘๐

^๗ มารยาท

สนนี้ กูหื้อทานแก่เขาท่าน ๗ ฝูงนี้เป็นสนนั้นอ ชื่อว่าหื้อทานนี้ควรพิจารณาดู แล้วจึงควรหื้อตาย ในวัน ๑ พญาจึงเจียรจากับด้วยอามาศย์ทั้งหลายว่าดูรา อามาศย์ทั้งหลาย สูงเอนักบวชอันสุสมมุติว่าดีอันเป็นครูแห่งสุมาในเรือนเราจัก หื้อทาน เสนาอามาศย์ทั้งหลายสู้รับเอาคำแจ้งแก่เจ้าตน แล้วจึงไปนำเอาชินอก ศาสนาทั้งหลายเป็นต้นว่า นิกัพะพนันมาในคัมเเรียนหลวงแห่งพญาแล้วกล่าว ว่า ข้าแต่สมเด็จมหาราชเจ้าดู ข้าหากทราบอระหันตาเจ้าทั้งหลายมาชุมนุมใน คຸ່ມนี้หั้นแล้ว พญาได้ยินคำว่าอระหันตาเจ้าดังอัน ก่บังเกิดความยินดีมากนักจึง บังคับอามาศย์ว่า ผิอันสูงปูอาสนาอันใหญ่อันน้อย แล้วจูงไปหื้อเจ้ากูทั้งหลาย ขึ้นมาเทอะ

ปริภาพะทั้งหลายก่ขึ้นเมื่อแท้ พญาจึงได้กล่าวว่าท่านทั้งหลายจ่งรู้จัก อาสนาแห่งตนเทอะ ปริภาพะนั้นนางพร่องก่ตั้งหวายนางพร่องก่ตั้งเหนื่อ ตั้งแป้นหั้นแล พญาเห็นเหตุการณ์อันเป็นสะสนนั้นก่หากรู้ด้วยอนมัญญาณะแห่งตน ว่าสาระภายในท่านฝูงนี้หากบ่มีได้สักอันแล พญาก่เท่าหื้อแต่อาหารมาตราชอง ไชวของกินแก่เขาอันควร แล้วก่ส่งหื้อคืนเมื่อแล จำเนียรแต่นั้นไปเสี้ยงกาละ นั้นนานนักในวัน ๑ พญาไปยืนอยู่สี่หะเบ็งชรปราสาท ก่จิงหันเจ้านิโครธะ สามเณร อันเดินเข้ามายังช่วงคຸ່ມแห่งตนกาละอันมีตนสั่งร่วมอินทรีย์ มีลีลา บริยาทางมนักหั้นแล ส่วนเจ้านิโครธะสามเณรนั้นหากเป็นลูกสมณะราชะกุมาร อันเป็นตนพี่แห่งพญาธัมมาโคกนั้นตาย บ่ใช่ผู้อื่นแล จักกล่าวอุปติกาตำนาน เจ้านิโครธะสามเณรอันเป็นลูกราชะกุมารอันว่าหื้อรู้สนนี้ ในเมืองพญา พินทุสารถอยกำลังคือจักใกล้เสี้ยงอายุนั้น อโศกกุมารเมืองอุเชนีรู้ว่าอันพ่อ ตนแก่เมี้ยนเสียแล้วจึงมาเอาเมืองปาตะริบุตรทั้งมวลเข้ามาในเง้อมมือนตน แล้วหื้อเอาสมณะราชะกุมารอันพี่ไปฆ่าดูเสียหั้นแล นางสมณะราชะกุมาริอัน เป็นเมียแห่งสมณะราชะกุมารนี้นางยังทะรงยังคัพพะจักใกล้ประสูติลูก ตน นางก่จิงแต่งเอาเพศเป็นดังคนผู้อื่นแล้วออกหนีไปสูบ้านจันฑาละอัน ๑ ก่บ่ ไกลเวียงนั้นเท่าใด นางก็ได้ยินเสียงเทวดาอันรักษามาไนนิโครธะต้น ๑ อันป่ไกล

แต่เรือนแห่งนายบ้านจันทะละนั้น นางก็ได้ยินคำอันว่า นางสมณะ จุงมานี้ นางได้ยินเสียงเทวดาเรียกดังอันนางก็ไปสู่เกล้าไม้โคธะต้นนั้นหันแล

เทวดานั้นกัณเระมิตปิณฑะศาลาอัน ๑ หือเป็นที่อยู่แห่งนางสมณะนั้นแล นางก็เข้าไปในปิณฑะศาลานั้นแล้วกัประสูติได้ลูกชายผู้ ๑ นั้นแล เทวดารักษาตั้งอัน นางก็ใส่ชื่อลูกตนว่านิโครธะกุมารหันแล พันนายจันทะละนั้นแล รักษาแต่ได้หันนางสมณะนั้น มั่นกัใส่ใจเป็นดังลูกึงตนดีหลีเทียบยอมแต่งข้าวของหือแก่นางสมณะเทวียู่หันได้ ๗ ปี นิโครธะกุมารเกิดมาได้ ๗ ปีตั้งอัน ยังมีมหาเถรเจ้าตนชื่อว่าวรุณะเป็นอระหันตากหันยังอันบริมวล เหตุอันจักได้เป็นอระหันตาแห่งกุมารผู้นั้น มหาเถรเจ้าจึงกระนิงใจว่ากุมารผู้นี้ใหญ่ได้ ๗ ปี สันนี้ควรจักหือมันบวชแล เถรเจ้าจึงบอกแก่นางสมณะตนแม่ว่าดูกรอาอุปาสกะ ลูกมึงมาเคยหันหน้ากูหันกัจักหือมันบวชแล นางตนเป็นแม่กัหืออนุญาตแล้ว เจ้าไทกัหือบวชหันแล กุมารนั้น กันั้นว่าโกณम्मอันชอบแห่งมิตชุตันนั้นกัเป็นอระหันตาเมื่อนั้นแล อธิบายว่าเจ้าไทชุตมตั้งอันกุมารนั้นอาณम्मอันตนนั้นเป็นกัมะฐานว่าเกศาตั้งอันโสดาสะกัทาศา ถัดนั้นไป กันั้นว่าम्मอันชอบขาดทั้งหลายขาดด้วยคมมิตชุตนั กั อระหันตามรรคญาณกัตกแท้ มหาเถรเจ้ากัหือสรณาคมแล้วกัหือศีลสืบอันด้วยดังพระพุทเจ้าบัญญัติไว้หันหันแล เจ้านิโครธะสามเณรนั้นนุ่งผ้ากัมคุมผ้าแล้วถือเอาบาตรชมชะนาคดี แล้วกัอยู่ในสำนักอุปัชฌาย์ตนไปอารามทิสสะहनใต้เวียงวันนั้นแล

บ้านจันทะละอันแม่เจ้าสามเณรนั้นอยู่ภายวันออกเวียงยังมีในวัน ๑ เจ้าสามเณรจักใคร่ไปสู่บ้านแม่ตน จึงชำระตนแล้วถือเอาบาตรด้วยมือขวาตนแล้วอ้วยหน้าเฉพาะเชิงประตูहनวันออกแล้วไปหันแล ในขณะบัดนั้นพญาธัมมาโคกราชะนั้น เทียวไปมาในเรือนหลวงอ้วยหน้าเฉพาะเชิงวันออกกัจึงหันเจ้านิโครธะสามเณรอันเทียวไปด้วยกองทางอันมีปริยาทอันร่างับอันประดับด้วยสิ่งมีต้นว่า อระหันตาทิกุณนั้น พญากับังเกิดใจใส่รักกัเกิดมีด้วยดีแล้วกัจึงกระนิงใจว่าดังนี้ คนทั้งหลายนี้มาเทียบยอมมีใจอันต้นเหมือนดังฟานเนื้ออัน

สะดุ้งนั้นตาย เจ้าสามเณรตนน้อยนี้บ่เป็นสนั่นอย่างก่งมเล็งดูกายหน้ากาย
หลังก่งมนัก ออย่าโลกุตรธัมมจักมีในสันตาแห่งตนเจ้านั้นบ่หย่าชะแล พญา
กันว้าพ่อหันเจ้าสามเณร ก่มีใจใส่ค้ำรักเกิดมีพร้อมกัด้วยกันนั้นทีเดียวแล
อาการอันเป็นพี่น้องกันแห่งเจ้าสามเณรแลพญานั้น หื้อรู้สนี่ เมื่อก่อนนั้นเขา
เป็นพี่น้องกัน ๓ ชายได้เป็นพ่อค้ำน้ำเผิงผู้น้องนั้นเอาไปขายพิทั้ง ๒ นั้นยอมไป
หามาแต่ป่าทุกวันแล ในกาลนั้นพระปัจเจกะโพธิสัตว์เจ้าตน ๑ เป็นพยาธิมิหัน
แล ปัจเจกะโพธิสัตว์เจ้าหมต ๑ ก่จะเดินไปหาน้ำเผิงเพื่อกระทำยาหาย
พยาธิแก่เจ้ากู เจ้าตนนั้นก่เข้ามาสู่เมืองเมื่อนั้นมีข้าหญิง ๑ ถือเอาให้ไปสู่ว่าน้ำ
หันแล ก่หันปัจเจกะโพธิสัตว์เจ้าอันเข้ามาสู่เมื่ออันบ่ใช้กาละอันจักเอาข้าว
ปิลฉิบาตร ข้าหญิงจึงถามเหตุอันเข้ามานั้น มันรู้สัญญาณว่าเจ้ากูมีประโยชน์
ด้วยน้ำเผิงนั้น มันจึงเหยียดมือแลชี้ไปว่า ข้าแห่งเจ้ากูพ่อค้ำน้ำเผิงอยู่โพ้น
แล้ว เจ้ากูจ่งไปเทอะ

ปัจเจกะโพธิสัตว์เจ้าก่เข้าไปด้วยดั่งข้าหญิงหากบอกนั้นแล พ่อค้ำน้ำเผิงผู้
นั้นหันพระปัจเจกะเจ้าเข้ามดั่งอันก่มีใจยินดีกัด้วยปิติมากนัก มันจึงถามว่า
เจ้ากูมาประโยชน์อะไรเรียกนี้ข้าพระปัจเจกบอกตามอันมี ท่านพ่อค้ำนั้นก่
เอาบาตรแต่เมื่อพระปัจเจกเจ้าเมื่อใส่น้ำเผิงหื้อเต็มบาตรแล้วมันก่ถือเอาบาตร
น้ำเผิงมา น้ำเผิงนั้นก่เกิดตกเหนือดินท่านพ่อค้ำนั้นก่บังเกิดใจยินดีมากนักมัน
ก่เอาบาตรมาใส่มือปัจเจกโพธิสัตว์เจ้า แล้วกระทำปรารธนาว่า ข้าแห่ง
เจ้ากูด้วยบุญกัมันข้าหื้อน้ำเผิงเป็นทานนี้ ข้าขอได้เป็นพญาตน ๑ ในชมพู
ทวีปอาณาจักรแห่งข้านี้ จุงหื้อปราบลงไปใต้แผ่นดินโยชนะ ๑ ขึ้นไปอากาศได้
โยชนะ ๑ เทว่านางข้าหญิงผู้นั้น ได้ยินคำยังแห่งนายพ่อค้ำผู้นั้นมันก่ปรารธนา
ถัดนั้นบัดเดียวนั้นว่า ข้าแต่พระปัจเจกโพธิสัตว์เจ้าแมนว่าท่านนี้ได้เป็นพญา
หมื่น ข้าณจุจุงหื้อได้เป็นนางอัครมะเหสีเทวีหมื่นชะแล เทว่าพระปัจเจกเจ้าก่
กล่าวว่า เอวังสัพพะโศคาปรารธนาเชื่อทั้ง ๒ จุงบริมวลงสู้นเทอะ พระปัจเจก
เจ้ากล่าวเท่านั้นแล้ว ก่เสด็จเมื่อสู่เขาคันธมาธนะแล้วกระทำยาหื้อพระ

ปัจเจกโพธิเจ้าตนเป็นพยาธวันนั้นแล

กันว่าพ้อค่าน้ำผึ้งผู้น้องได้หื้อน้ำผึ้งเป็นทานแก่พระปัจเจกเงเจ้าแล้ว
ก่เมื่อสู่เรือนตน หันพีตนทั้ง ๒ มาแต่ปามารอดบ้านแล้วมันจึงบอกว่าพีทั้ง ๒
จูงมีใจใสยินดีนักเทอะ พระปัจเจกเงเจ้าตน ๑ เข้ามาเพื่อประโยชน์ด้วยน้ำ
ผึ้งส่วนตนข้านี้เกอน้ำผึ้งอันเป็นส่วนแห่งพีทั้ง ๒ กับทั้งส่วนแห่งกุหื้อท่านแก่
พระปัจเจกเงเจ้าพอเต็มบาตรดีหลีแล พีทั้ง ๒ นั้นได้ยินคำอันน้องมันบอก
เท่านั้นผู้พีทั้ง ๒ นั้นก่บังเกิดใจเศียต จึงกล่าวแก่มันว่าสนี่ ขาดิคนจันฑาละ
ทั้งหลายนั้นแล้วยอมมุ่งฝ้ายอมผาดว่าอันนา ดังกุใสใจผู้นี้บุคคลละผู้รับเอาน้ำ
ผึ้งแก่มึงแล้วหันไปแล้วนั้น รอยว่าเป็นคนจันฑาละบ่อย่าชะแล ผู้ที่ถัดนั้นพ้อย
กล่าวว่ามิงจูงเอาพระปัจเจกเงเจ้าแห่งมิงนั้นขัดตกเกาะสมุทธรอันอื่นโพ้นเทอะ
ส่วนผู้น้องได้ยินคำอันพีตนทั้ง ๒ กล่าวว่าบ่ตีบงามดังอัน มันยังประกอบด้วย
ประกายจึงกล่าวว่าอานิสงสะว่า ดูกราพีทั้ง ๒ ขาดิทานอันเราพี่น้องได้หื้อแล้ว
ยอมเป็นหิตะประโยชน์ในอิตตะภาวะอันนี้แลอันหน้าแก่เราพี่น้องดีหลีตาย อัน
จักเสียเปล่าบ่มีแล พีทั้ง ๒ กลับแปลงใจหื้อบรสิฐธิจามเทอะส่วนพีทั้ง ๒ อันน้อง
ตนหากกล่าวเล่าโลมอันประกอบด้วยอานิสงค์กัจจอนุโมทนาหันแล ถ้าเขาเจ้า
ทั้ง ๓ นั้นพันผู้น้องซ้อยนั้นเกิดมาเป็นพญาศรีธัมมาโศกวันนั้นแล

ข้าึงผู้ตักน้ำนั้นมันก่ได้ปรารถนาด้วยคำว่า หื้อได้เป็นนิทาอคะ
มเหลสิแก่พญาในเพิงเชิงหน้าพระปัจเจกเงเจ้าในวันนั้นก่ได้มาเป็นนางอคะมะเหลสิ
ผู้ชื่อว่าอะสันธะมิตตาแก่พญาธัมมาโศกนี้หันแล ก็นดั่งพีผู้ถัดนั้นก่ได้ไปเกิด
เป็นพญาเทวดานะมิปะยัตติสสะในลังกาทิปว่าโพ้นหันแล เหตุได้วิบากย้อนได้
ว่า มิงจูงถือเอาพระปัจเจกโพธิสัตว์เจ้ามิงขัดตกไปเกาะสมุทธรโพ้นเทอะ ว่าอัน
วันนั้นแล้ว พีผู้แก่กว่าทั้งหลายนั้นได้เกิดมาเป็นเจ้านิโครธะสามเณร เหตุตั้งอัน
นางตนแม่ทะรงค์พะปะไปได้เกิดในบ้านแห่งชาวจันฑาละวันนั้นเหตุท่านได้กล่าว
ว่าพระปัจเจกเงเจ้านั้นรอยเป็นจันฑาละชะแล คำอันกล่าว อันนั้นหากมาแต่งเป็น
ปลงหื้อดั่งอันจึงแล เหตุตั้งอันคนทั้งหลายผู้มียะประยาจุงรักษาสังขรวมด้วยปาก

ในกองบุญตวงนักตืหลีแลทอะ เหตุเขาเจ้าทั้ง ๓ คนนี้ได้เป็นพี่น้องกันในชาติ
ก่อนวันนั้นก็ได้มาพร้อมกันในขณะเมื่อพระเจ้าเรานิพพานี้แล พญากันว่าพัน
เจ้านิโครธสามเณร กิจังบังเกิดใจรักแล้วยินดีศรัทธามากนักเพื่ออันแล้ว พัน
ตั้งพญาโศกและพญาทเวะนมปิยะตีสสะอยู่ในลังกาทวีปนั้น กิจังได้เป็นมิตร
กันด้วยอันไฉนข่าวสารอันนั้น แลอาการอันเป็นมิตรรักพันสนนี้ เหตุบุพเพ
นิवासสะแห่งปุคคะละทั้ง ๓ พี่น้องนั้นแล

เหตุตั้งอันปราชญ์ทั้งหลายเป็นต้นว่า พระพุทธเจ้าก่กล่าวว่าสันนี้ ปุพ
เพนิวาสาเสนะ ปัจจุทะโนหิเตนะวาเอวันทั้งชายะเตเปมังอุปปะลังวะโรกะเก
อุปปะลาริต์บอุปปะละชะลึงทั้ง อันเกิด อุทะเกในน้ำ อุปปะติบานะธามะยะถา
มิด้วยประการสันใด ทั้งเปมัง อันว่าคำรักอันนั้น สังสาเลสังรันโตนัง แห้งสัตว์ทั้งหลาย
อันทวนเทียวไปมาในสถาน นิชายะเต ก่เกิดมามี อดุญถึง กันไปมา กระระณณะ
หื้อด้วยมีแท้เหตุประการสันนี้ว่า เสนะวาติ ว่าได้อยู่ได้กินกับด้วยกันปุพเพนิวะ
ชาติยะในชาติก่อน ๑ ปัจจะปะโนหิหื้อ เตะนะวาปัจจะปะนันเนวาหิเตนะวาปัจจะ
ปะนโนวัตตะมานะภาเวหิตะระณะวานะวา ด้วยอันกระทำคุณแก่กันในภาวะ
บัดเดียวนี้ เอวัง ก่ประเหียนตั้งอันแล เหตุปริสาสามีสันนี้เขาท่านทั้ง ๓ บังเกิด
ใจรักกันแต่มาตราอันหั้นแลมาตราอันรู้ข่าวเมื่อตั้งอันพญาอยู่โรงหลวงเล็งหั้น
เจ้านิโครธสามเณร แลมีใจกตติรักตั้งอันจึงบังคับอำมาตย์หื้อลงไปในมันตะนา
หั้นแล ว่าอันอำมาตย์กลงไปในมันตาก่พาเอานาง ๒ คน ๓ คนไปเล่าดีหลี จุงหื้อ
เจ้าสามเณรพันนัก แม่นว่าอันเจ้าสามเณรก่เมื่อตวยตามปิกกะติแห่งตนก่ขึ้น
มายังโรงหลวงแล้วพญาก่กล่าวแก่เจ้าสามเณรตนหน้อยว่าท่านจุงรู้จักอาสนา
แห่งตนนั้นทอะเจ้าสามเณรจึงเล็งดูแต่นั้นบ่หันเจ้าภิกขุสักตน ก่จึงเข้าไปสู่
แท่นคำอันมีเสตตะฉัตรกั้งกายบนนั้นแล้วก่ยืนบาตรหื้อแก่พญาหั้นแล

พญาหั้นเจ้านิโครธสามเณรเข้ามาสู่ราชะปัลลังการตั้งอันท่านจึงกระ
นิงใจว่า เจ้าสามเณรนี้จักได้เป็นเจ้าเรือนอันนี้ชะแล เจ้าสามเณรกันว่าหื้อบาตร
ตนแก่พญา แล้วก่ขึ้นนั่งชดอยู่เหนือแท่นพญาวันนั้นแล เมื่อนั้นพญาก่น้อมข้าว

ยาคุ อันพ่อครัวหากแต่งแก่ท่านนั้นหื้อตนเจ้าสามเณรเห็นแลเจ้าสามเณรก็รับเอาข้าวพอประมานแก่ท่านแล ในเมื่อเจ้าสามเณรฉันข้าวแล้วบริมนั้น พญาจึงปราศัยเจียรจาคำสอนยังพระพุทธเจ้าเทศนาแก่ชาวเจ้าทั้งหลายนั้น เจ้าสามเณรยังได้รู้คำสอนพระสน้อยอันจา เจ้าสามเณรขานว่า อ้อ มหาราชคำสอนพระพุทธเจ้าก็รู้ด้วยเอกะเทสะแล พญาว่าผิตั้งอันเจ้ากูจึ่งเทศนาแก่ข้าเทอะ เจ้าสามเณรขานว่า เอ้อดีแล มหาราชว่าอันแล้ว เจ้าก็เทศนาด้วยอันควรแก่พญาอันนั้นเทศนาคือเทศาอัปปะมาวัคค์มีต้นว่า อัปปะโทอะมะทั้งปะทั้งปะมา โทมะจุโนปะทั้งอัปปะมันตะนะมียันติเยปะมัตตายถามะตา นี้แล อรรถะว่าสนนี้ อัปปะมาโทสติยาอวิปะวาเรสสา อันอยู่แล บ่ปราศจากสติสะสมนั้น อะมัตทั้งปะทั้งอะตะสะอิธิคะมุปาโย เป็นคลองอันที่อรอดเนรพานแล ปะมาโทปะมะชะนะสะภาโว อันว่าเป็นแห่งอันหลุดจากสัมมาสตินั้น มัจจุโนปะทั้งมะระณัสสะอุปาโยเป็นคลองอันที่อ์ถึงเชิงสภาวะอันรู้ตายใจๆ และ อัปปะมัตตาสติยาสะมะนังคะตาสัตตา อันว่าสัตว์ทั้งหลายอันประกอบด้วยสัมมาสตินั้น นะมียะยันติ กัปปูตายและ เยสัสตตา อันว่าสัตว์ฝูงใดปะมัตตาสะติวิปะวาสาอันปราศจากสตินั้น ยะถามะตา เป็นอันตายแล อันอธิบายแม่นยำว่า อัปปะมาโทอะมะตังปะทั้งรยอว่าสำแดงประโยชน์ชะมากนักตั้งไว้แล เหตุตั้งอันจักนำเอาคำพระพุทธเจ้าทั้งมวลเข้ามาไว้ในบทเดียวนี้ได้ดีหลี เหตุพระพุทธเจ้าเทศนาไว้ว่า

ดูกรภิกขุทั้งหลายชื่ออันว่ากุสละทั้งมวลนี้ เทียรยอมเข้ามาสู่อัปปะมาทะนี้ทั้งมวลบ่หลออันประมาทะนี้เป็นประธานแก่กุสละธัมม์ทั้งมวล ประเหียนตั้งต้นชาครบรอบตนกนั้นแล เหตุตั้งอันอัปปะมาโทอัปปะมาตังปะทั้งได้สนั้น เพื่ออันแล อัปปะมาตานิมินติเยปะมัตตายะถามัตตาอธิบายแม่นยำว่าสนนี้ คนผู้ใดเกิดมาในสถานที่นี้บรู๊ตตายบมีสักคนแลคนผู้มีคำประมาทนั้นบ่กฎหมายจะได้ผู้ประมาทนั้นกฎหมายจะได้ด้วยอันนานแสนมหากัปปี กัจักได้ถึงนิพพานตั้งอันบรู๊ตตายนั้นแล ด้วยพ้นนั้น ๒ ชาติกได้ถึงนิพพานนั้นแลเหตุตั้งอันอัปปะมัตตานิมียะยันติเยปะมะตายถามัตตา นั้นได้ว่าเพื่ออันแล ส่วนพญาได้

ฟังธัมมปริหมานเท่านั้น ก่เข้าใจแล้วจึงกล่าวว่าเจ้ากุเทศนาเท่านั้นเห็นว่าแล้ว ก่อนุโมทนาภิจะเจ้าสามเณรนั้น พญาจึงกล่าวว่าข้าหื้อข้าวปริหมานแปด สำหรับแก่เจ้ากุแลเจ้าสามเณรกล่าวว่าดูกรมหาราชข้าวมหาราช หื้อแก่เรานั้น จักหื้อแก่อุปัชฌายะเราชะแล พญาว่าบุคคลใดตนเจ้ากุเรียกชื่อว่าอุปัชฌายะ แห่งเจ้ากุหรือ เจ้าว่าเจ้าสามเณรกล่าวว่าดูกร มหาราชบุคคละตนใดอันร่ำเปิง หันโทษอันน้อยและอันใหญ่แห่งเรานี้ย่อมเขียนและถามหื้อเราละนิกอันนั้น เจ้ากุตนนั้นชื่อว่าอุปัชฌายะแล

พญาว่า ผีว่าอันข้าจักหื้อข้าว ๘ สำหรับอันอื่นเล่าแก่เจ้ากุชะแล เจ้า สามเณรว่า เราจักหื้อแผ่อาจารย์ะแห่งตนชะแล พญาว่าผู้คนเป็นดังหรือเรียกชื่อ ว่าอาจารย์ะแห่งเจ้านั้นกู เจ้าสามเณรกล่าวว่ามหาบุคคละเจ้าตนใดสั่งสอนหื้อ ได้ตั้งอยู่ในธัมมอันถูกอันควรแก่ศาสนาพระพุทธเจ้าเรานี้ บุคคละเจ้าไหนนั้น ชื่อว่าอาจารย์ะหากเป็นอาจารย์แห่งเราแท้ดีหลีแล พญาได้ยินคำก่สาธุการ ว่า ข้าจักหื้อเขา ๘ สำหรับเป็นของท่านเจ้าอาจารย์ะอันอื่นเล่าชะแล เจ้าสามเณรว่า มหาราชเจ้าเราก่หื้อแก่สังฆะเล่าชะแล พญาว่าบุคคละสมมตใด ได้ชื่อว่า สังฆะนั้นชา เจ้าสามเณรกล่าวว่า มหาราชอาการอันบวชเป็นสามเณรก็ดีบวช เป็นภิกขุก็ดีอุปัชฌาย์แห่งเราก่ดีแห่งอุปัชฌายะกะอาจะริยะเป็นอาจารย์ตนก่ดี อันเราอาศัยเชิงเจ้ากุผู้ได้นั้นเจ้าผู้้นั้นเรียกชื่อว่า สังฆะ พระเจ้าพระธัมมพระ สังฆะเจ้าแลมหาราช ดูกรมหาราชพญาได้ยินคำอันเจ้าสามเณรหาก กล่าวแก่ตนพันอันนั้นพญาว่าเป็นอันอภิมยขมขึ้นยิ่งดีมานักกว่าเก่าเล่าดีหลี พญาจึงกล่าวว่ากันอันข้าจักหื้อเขา ๘ สำหรับอันอื่น หื้อเป็นทานแก่ภิกขุสังฆะ เจ้าทั้งหลาย มีพระพุทธเจ้าและภิกขุสังฆะเจ้า ชะแลเจ้าสามเณรจ้งจักกล่าว ว่า สาธุ สาธุ ดี ดี แล้วยมหาราชหากกล่าวว่ดั่งนั้นเราก่ขอบใจยินดีมานักแล ว่าอันวันนั้นแล้วในวันลุนนั้นเจ้าสามเณรจึงมาสน်ข้าวในเรือนหลวงพญากับ ด้วยชาวเจ้าทั้งหลายปริหมาน ๑๒ ตนหันแล

พญากล่าวว่าในวันอุณเภาเจ้ากุงมาสันเข้ากับเจ้าทั้งหลายประมาณ ๑๒ ตนเล้าเทอะเจ้าสามเณรกอเาขาวเจ้ามา ๘ ตนเล้าแลพญาพ้อยขอห้อมมา ๘ ตนทุกวันต่อเท้ามาถึง ๖ หมื่นตนดีหลีแล แล้วกัตัดข้าวอันหื้อแก่อัญญติฐิอันเป็นนอกศาสนาอันเคยแต่ก่อนนั้นเสียวันนั้นแล้วกัตั้งไว้ข้าวนิภัตตะแก่ขาวเจ้าภิกขุทั้งหลายได้ ๖ หมื่นตนทุกวันในเรือนหลวงหั้นแล เจ้านิโครธสามเณร ก่สอนพญาแลบริษัหื้อตั้งอยู่ในสรวงคม แลในปัญจะศีลห้า ศรัทธาแห่งพญาและราชะบริษัหอันยังเป็นปฤชนตั้งมั่นในศาสนาพระพุทเจ้าเราปางนั้นไปพญาหื้อกระท่าอารามอันใสชื่อว่าโอศุกรามหื้อเป็นที่อยู่แก่ขาวเจ้าภิกขุทั้งหลายนั้นอยู่หมื่นตนเล้าแล ถัดนั้นพญาพ้อยหื้อแปลงมหาวิหารทั้งหลายประกอบด้วยมหาเจดียะทุกอันนั้นได้ ๘ หมื่นหกพันหลังเล้าก่เทียรย่อมขอบธัมม้นนั้นมีสักอันในชมพูทวีปว่าบ่ทั้งมวลนี้หั้นแล ในวัน๑พญาไปห้อมมหาทานในโอศุกรามแล้วนั่งอยู่ท่ามกลางสังฆะ ก่ปาวาระณาขาวเจ้าทั้งหลายด้วยจตุปัจจยแล้วก่จึงถามเปสสะนาปัญหาเชิงขาวเจ้าทั้งหลายว่าธัมม์ทั้งมวลที่พระพุทเจ้ากล่าวไว้นี้ประมาณเท่าใดชา เจ้ากุมหาเถรเจ้าทั้งหลายชวนว่าธัมม์ทั้งมวลอันพระพุทเจ้า เทศนานั้นได้ ๘ หมื่น ๔ พันชั้นธแล้วพญาใส่ศรัทธาในธัมม์มากนักจักใคร่บูชาธัมม์ชั้นธแลอันด้วยวิหารอันแลอันแล้ว ก่เอาสัมปัตติแต่งเต็มประมาณ ๙๖ เกวียนแล้วเอาใส่ในมืออามาตย์ทั้งหลายก่ใช้ไปว่า ดูกราเพินทั้งหลายสูงุงกระทำวิหารในเมืองแลอันแลอันทั้ง ๘ หมื่นสี่พันเมืองนี้เทอะ

ส่วนพญานั้นก่กระทำมหาวิหารในโอศุกรามหั้นแล สังฆะทั้งหลายก่ไว้การะอันหื้ออิฐฐานในนวะกัมม์ทั้งมวลแก่มหาอินทะวุตตะเถรเจ้า ตนเป็นชีณาสาวกะอันมีรธิธานุภาวะมากนักหั้นแล นวะกัมม์อันใดแลบ่แล้วนั้นเจ้าไท้ทั้งหลายก่กระทำหื้อแล้วชุนด้วยอาณูภาวะแห่งตนทุกอันแล ส่วนวิหาระกัมม์ก่แล้วด้วยปีทั้งหลายได้ ๓ ปีวันนั้นแล อามาตย์ทั้งหลายก่เอาหนังสือขาวมาบอกแก่พญาแลเมืองทั้งหลายอันได้ ๘ หมื่นสี่พันเมืองนั้นเป็นอันพร้อมกัน

ในวันเดียวดีหลี ว่าข้าแต่สมเด็จพระมหาราชาเจ้าผู้ข้าทั้งหลายมากระทำมหาวีร
ในเมืองเชื่อนี้กำบริมวเลแล้วชื่อนั้นว่าสันนั้นพร้อมในวันเดียวหันแล อาการอัน
พร้อมวันเดียวนั้นเราพึงรู้สันนี้ อามาศย์ทั้งหลายทั้งแรกแต่แปงวิหารในเมือง
ทั้ง ๘ หมื่นสี่พันนั้นพร้อมกันในวันจันทร์คราอันวันนั้น เขากระทำมาได้ ๓ ปี
พ้อยมาถึงวันอันจันทร์คราที่ ๑ เล่าในปีอันถ้วน ๓ นั้นแล อามาศย์ทั้งหลายมี
ข่าวสารมารอดพญาที่อู้อู้อ่าว ว่าบัดนี้มหาวิหารทั้งหลายก่แล้วบริบูรณ์ในวัน
จันทร์คราวันนั้นแล ว่าอันตายด้วยแท่นหนังสือข่าวสารทั้งมวลนั้นจักมารอดวัน
เดียวนั้นบมิ พญาได้ยินข่าวสารว่าวิหารทั้งหลายแล้วว่าดังอันบังเกิดใจยินดี
มากนัก

กัจจิ่งหื้อตีกลองแ่วไปในเมืองทั้งมวลวันนั้นแลสันนี้ แต่วันนี้ไปได้ ๗
วันมีอันอาการอันจักฉลองมหาวิหารอันมีในเมืองทั้ง ๘ หมื่นสี่พันอันนี้ชะแล จูง
หื้อชาวเมืองทั้งหลายมาสมมาทานเอาศีลอันเมืองค ๕ อันชุนคนแล้วหื้อเขา
ตกแต่งเครื่องมหาวิหารเราทั้งหลายภายในเมืองก่ดีภายนอกเมืองก่ดี แต่อัน
บริมว ๗ วันนั้นแล้วในวันถ้วน ๗ พญาธัมมาโศกราชนั้นมีหมู่เสนา ๔ จำพวก
กันว่ากะกันว่าเสนาข้างเสนาม้าเสนาร้อยเสนาไปตีอันประดับด้วยเครื่องง่า
อลังการพร้อมชุนคนหากหยาดยายเป็นบริวาร แลจะเดินไปประเวงเมืองปาตะริบุตร
ทั้งมวลแล เมืองอันนั้นคนทั้งหลายหากอุสสาหะประดับอันมีศรีสวัสดิ์ยิ่งกว่าที่
ใดในเทวโลกชื่อ อมระวดีราชธานีแล้วเขาก่เข้าไปสู่วิหารนั่งอยู่ท่ามกลางสังฆะ
วันนั้น แล้วเจ้าภิกขุสังฆะมาประชุมชุมนุมในที่นั้นประหมานได้ ๘ สิบโกฏิคน
ภิกขุณีได้ ๙ ล้านหกแสนคนแต่ชีนาสาวะภิกขุแท้ได้แสนคนดีหลี ในกาลนั้น
คำกระนิงใจก็มีแก่เจ้าภิกขุทั้งหลายว่าสันนี้ ฅิว่าพญาได้หันหน้าบุญแห่งตนทั้ง
มวลหลอนดังอัน กัจจิ่งใส่ใจยินดีในศาสนาพระพุทธเจ้ายิ่งแล กัจจิ่งกระทำ
ปาฏิหาริย์โลกหื้อพญาได้ผ่อหันทิศสะทั้งมวลต่อเท้าถึงมหาสมุทรเป็นที่สุด
หันแล

พญาที่หันมหาเจติยะแปดหมื่นสี่พันอันคนทั้งหลายกระทำบูชาในที่ ๘

หมื่นสีพันอันนั้นทั้งมวล ดูรุ่งเรืองงามนักด้วยประการดังอัน พญากบั้งเกิดปิติ
มากนักแล ก่จึงกระนิงว่า อันว่ายินดีประกอบด้วยปิตีศิลแห่งภูนี้ยังบ่ห่อนเกิดมี
แก่ปุคคะละผู้ใดผู้ใดแต่ก่อนชะแล แล้วจึงถามภิกษุสงฆ์ว่าสันนี้ ข้าแห่งเจ้ากู
ทั้งหลายท้าวพญาทั้งหลายผู้ใดยังจาจะสัมปัตติไว้ในศาสนาพระเจ้าเราประ
เหียนดังนี้บ่ห่อนมีชะรือ ชาวเจ้าภิกษุทั้งหลายไว้คำแก่มหาโมคคัลลิตตะตีสสะ
เถระเจ้าหื้อขานรับคำกายหน้า มหาเถระเจ้าจึงขานคำว่า เออ มหาราช ท้าวพญา
ตนใดมีในศาสนาแม้เมื่อพระเจ้านิพพานแล้วก่ดี จาจะสัมปัตติมากนักแก่ศาสนา
พระเจ้านี้แลประหมานดั่งมหาราชบัดนี้บ่ห่อนหันแต่ก่อนสักคาบแล เมื่อนั้น
พญาได้ยินคำมหาเถระเจ้ากล่าวแก่ตนตั้งอันประการดังอันก็มีตนอันเต็มไปด้วย
ปิตีบ่ขาดสายดีหลี ก่กระนิงว่าสันนี้ ดังได้มานิปัจจะยะบริจาจะแห่งภูนี้อันมหา
บริจาจะทานะกะสันนี้ก็ได้เลิยกยอศาสนาพระด้วยไทยธัมมแท้แล ด้วยแท้ภูนี้
ก่อรอยว่าเป็นทายาทในศาสนาชื่อเรียกว่าบ่เป็นนี้จา ก่จึงถามชาวเจ้าภิกษุทั้ง
หลายว่าข้าแต่เจ้ากูทั้งหลายข้านี้ รอยว่าเป็นทายาทในศาสนาเรียกเป็นดังนี้บ่ชา

เมื่อนั้นมหาโมคคัลลิตตะเถระเจ้าได้ยินคำถามแห่งพญาดังอัน เจ้ากร่ำ
เปิงดูอันบริมวลอุปปะนิสสัยแห่งราชะบุตรชื้อมหินทะกุมารนั้นแล้วจึงกระนิง ว่า
เมื่อหน้าราชะบุตรผู้นี้มีความนบวชในศาสนาแท้นั้น จักจำริยศาสนาจักมากนัก
ชะแล ก่จึงกล่าวแก่พญาว่าดูกรมหาราช ส่วนว่ามหาราชจักเรียกว่าทายาทใน
ศาสนาด้วยมาตราปัจจะยะทายะกะนี้สิ่งเดียวนั้นก่อนแล เท้าได้ชื่อว่าปัจจะยะ
ทายะกะชื่ออุปปะฐากันก่อนตาย ดูกรมหาราชปุคคะละผู้ใดแม่นได้หื้อจัดตุ
ปัจจะยะทายะกะกองขึ้นตั้งแต่แผ่นดินนี้รอดถึงพรหมโลกบ่อาจเป็นทายาท
ในศาสนาได้ เมื่อนั้นพญาจึงถามมหาเถระว่าข้าแต่เจ้ากูการอันจักเป็นทายาทใน
ศาสนาพระนี้จักปฏิบัติสันใดนี้ข้าเจ้าไท้จึงขานคำพญาว่าดูกรมหาราชปุคคะละ
ผู้ใดเป็นดีด้วยเข้าของยศนามเชียวใจก่ดี ถอยจากยศนามสมบัติมีใจใสศรัทธาใน
ศาสนาพระพุทธเจ้าได้หื้อลูกอันเกิดมาแต่ตนบวชในศาสนาปุคคะละผู้นั้นจึงได้
ลูกชื่อว่าได้เป็นทายาทในศาสนาแท้ดีหลีแล พญาได้ยินคำมหาเถระเจ้ากล่าวแก่
ตนตั้งอันจึงกระนิงใจว่าภูนี้แม่นจ่ายเข้าของสัมปัตติให้เป็นบุญโกฐากประหมาน

เท่านั้นก็ดี กัปได้เป็นทนายทในศาสนาพระเจ้านี้แล พญามีคำปรารภนาอันเป็น
ทนายทในศาสนาตั้งอันก่เล็งแลดูแต่ทตที่นั่นก่หันเจ้ามหินทะกุมารอันนั้นอยู่ที่
ใกล้ตน พญาจึงกระนิงใจว่าสนี่ แต่น้องกูเจ้าติสสะกุมารบวชแล้วกุมักใคร่หื้อ
ลูกตนกูเจ้ามหินทะกุมารนี้เป็นอุปปะราชาแทนว่าอันดีหสิแลการอันบวชใน
ศาสนาพระเจ้าแห่งลูกกุมหินทะนี้เป็นอันอุดมกว่าอันเป็นอุปราชาแล

พญาร่ำเปิงเต็มใจจึงอว่ายหน้าเจียรจากับลูกตนว่า ดูรามหินทะกุมาร
เจ้ายังอาจบวชหื้อพ่อเป็นทนายทในศาสนาพระเจ้าได้ชะรือ ส่วนมหินทะกุมาร
หากจักใคร่บวชเป็นปกติมาแต่ก่อนตาย เหตุเจ้าติสสัตติกุมารอันเป็นอาวตน
บวชแล้วหันแล เหตุอันกุมารนั้นกันว่าไดยินคำพ่ออันจักมักใคร่บวชสนั่นเป็น
อันบังเกิดโสมนัสสะปิติมากนักหันแล้วก่จึงกล่าวเชิงพ่อตนว่า ข้าแต่พ่อเป็นเจ้า
มหาราชเจ้าจักใคร่หื้อข้าบวชแล มหาราชเจ้าจูงจักได้เป็นปุคละตนชื่อว่า
ทนายะกะในศาสนาพระเจ้าแท้นั้นก่จูงบวชข้าตามอันมักแห่งมหาราชเจ้าเทอะ
หื้อมหาราชเจ้าได้เป็นปุคละตนชื่อว่าสาธาทนายะกะในศาสนาพระพุทธเจ้า
เทอะ ในขณะบัดนั้นนางสังฆะมิตตาอันเป็นน้องแห่งมหินทะกุมารนั้นก่ยืนอยู่ที่
๑ นั้นอยู่ที่ใกล้หันแลนางสังฆะมิตตานันก็มีผิวแลผิวนางสังฆะมิตตานันชื่อ
ว่าอัคคิพรหมกุมาร ก่ได้ออกบวชกับด้วยติสสะกุมารหันแล นางนั้นเรียกว่า
ปราศจากผิวดนหันแล แล้วเหตุนั้นพญาตนพ่อแลหันลูกสาวตนแล้ว ก่เจียรจา
กับด้วยลูกตนว่า ดูกรนางสังฆะมิตตานางจูงจักออกบวชได้รือว่าบได้นั้นชา
นางชานว่าข้าแก่มหาราชเจ้า ข้าก่ยังอาจจักบวชได้แล

กันว่าพญาแลรู้อธิบายแลใจแห่งลูกตนทั้ง ๒ แล้วตั้งอันก่บังเกิดโสมนัส
สะอริรมย์ชมชื่นยินดีมากนัก ก่จึงกล่าวแก่ภิกขุสังฆะทั้งหลายว่าข้าแก่เจ้ากูทั้ง
มวลจูงจักบวชลูกผู้ข้าเทอะ จุงกระทำข้านี้หื้อเป็นทนายะกะในศาสนาพระพุทธเจ้า
เราเทอะ ชาวเจ้าทั้งหลายก่รับเอาคำพญาแล้วก่บวชราชาชะกุมารทั้ง ๒ พี่น้อง
หันแลพันดั่งเจ้ามหินทะกุมารอันมีปหากค้อมพอชาวทัต^๔ ก่หื้อได้ถึงอุปสัมปะทะ
กัมมบวชเป็นภิกขุภาวะวันนั้นแล ก่ได้เป็นปะธานแก่หมู่อันเตวาสิกทั้งหลาย

^๔ อายุเกือบยี่สิบปีบริบูรณ์

ในสำนักอุปฌายะแห่งตนวันนั้นแล ในเมื่อราชากุมารทั้ง ๒ พี่น้องบวชวันนั้น พญาได้ราชาภิเษกมาได้ ๓๖ ปีแล ในเมื่อพญาได้เสวยราชาสมบัติภิเษกได้เป็น พญามาได้ ๘ ปีนั้นก็ยังมิมีมหาเถรเจ้าตนชื่อว่าโกนตะปุตตะติสสะเถรเจ้านั้นก บังเกิดพยาธินั้นเป็นลมเสียในท้องไปแสวงหาน้ำสัปปีเพื่อจกกระทำแต่งแปลง เป็นยาหื้อหายพยาธินั้นเป็นลมในท้องนั้นกั้วเมืองทั้งมวลมาตราพายมือ ๑ กั บได้เหตุพยาธินั้นอายุสังขารเป็นอันจกเสี่ยงเจ้าไทกั้วหื้อคำสอนแก่ชาวเมืองทั้ง หลายว่าบุคคลละตนหันมาปานดังกั้วนี้ไปแสวงหายาหื้อหายพยาธินั้นกั้วได้กั้วจัก นิพพานเหตุพยาธิเบียนดีหลินั้นหันแล

เมื่อกายลุนหมิ่นท่านทั้งหลายได้จตุปัจจะยะสัจจะยะบริมวลงอยู่่า ประมาทแรงเอากันกระทำบุญแลสมณะธัมม์หื้อแล้วประโยชน์แห่งตนเนื้อ เจ้า ไทหื้อคำสอนแก่ชาวเจ้าเท่านั้นแล้วกระเด็จขึ้นนั่งกับพะเนงเชิงในอากาศแล้ว กั้วเข้าเตโชธาตุกลืนไฟหากเกิดลูกในตนเจ้ากูออกมาไหม้แล้วกั้วนิพพานใน อากาศวันนั้นแล อาจารย์เจ้าลางพร่องว่าเจ้าไทนั้นนิพพานแห่งพยาธิลมบไซ ย่อนแสวงหาน้ำสัปปีใส่หื้อหายพยาธิบได้แล นิพพานตายพญาธัมมะโศก ได้ยินข่าวสารกั้วมาสงสะการหันแล พญาที่หื้อขุดตระพังแทบประตุเมืองทั้ง ๔ แลประตุ ๔ แล ๔ แลตระพังอัน ๑ ใส่ น้ำสัปปีตวงเต็ม ตระพังอัน ๑ ใส่ น้ำเผ็ง ตวงเต็ม ตระพังอัน ๑ ใส่ น้ำอ้อยขันตวงเต็ม ตระพังอัน ๑ ใส่ น้ำอ้อยใส่ตวงเต็มนี้ อาศัยปากประตูเวียงแล ประตูเวียงกั้วนั้นมิตระพังแล ๔ แลสนันี้ทุกประตูกระทำ บริมวลงแล้วเหตุนั้นมีตระพังทั้งมวลได้ ๑๖ อันดีหลิ พญาหื้อแต่งสนันี้ด้วย อธิบายว่าตราบุญยังเสวยราชาสมบัตินี้เจ้าภิกขุทั้งหลายหื้อหายาได้ง่ายทุกคน เทอะ ในกาลนั้นสวไรทั้งหลายได้มาแก่พญาแลวัน ๖ แสนกหาปณณะ คือ ประตูเวียงแลกั้วแลแสน กั้ววันกั้วจ่ายแสนทุกวัน เสนาได้แทบประตูคั้วน้อยตน แลกหาปณณะแสน ๑ พญาหื้อจิวระปะจะยะแก่เจ้าไนโครธะเถรหื้อแปลง ดอกไม้และประทีตบูชาแก่เจติยะพระแสน ๑ บูชาธัมม์แก่เจ้าตนเทศนาแสน ๑ หื้อเป็นประจัยแก่ชาวเจ้าหมู่ทะรงปิฎกะแสน ๑

หื้อเป็นจิวระด้วยครบประจัยแก้สังฆะแสน ๑ หื้อเป็นยาพยาธิแทบ
ประตุเวียงทั้ง ๔ หั้นแล พญาแต่งหื้อจิวระประจัยเจ้านิโครธะเถรสนั้พญาหื้อ
เอากะหะปณณะแสนนั้นไปซื้อผ้าหื้อเป็นติจิวระ^๙ ด้วยครบแก้เจ้านิโครธะเถร
แลวันแล ๓ คาบมหาเถรเจ้านี้ผ้าพญาแลวันแล ๓ เปลี่ยนทุกวันแลแม่นอันกัถิ
เจ้าไทจกฮอมไว้กัถิมีแล ได้อันลูนมาเปลี่ยนแล้วกัหื้ออันก่อนนั้นแก้ชาวเจ้า
สมณะพรหมจารีแห่งตนทุกวันหั้นแล เหตุตั้งอันชาวเจ้าทั้งหลายอันอยู่ในชมพูทวีป
ทั้งมวลนี้ได้นุ่งผ้าเจ้านิโครธะเถรเจ้ามีมากนักอันบได้นุ่งผ้ากัถิมีแควนน้อยแล
ลาภะสะการเกิดมีในศาสนาพระพุทธเจ้ากว้างขวางมากนักด้วยประการสนั้
วันนั้นแล พันพญาสรีธัมมะอโศกได้เป็นเอกราชาในชมพูทวีปในหมื่นโยชน
อาณาจักรปราบทิวหลวงอากาศได้โยชนะปราบทั่วแผ่นดินล่งกายดำกัได้โยชนะ
สนั้รือว่าผละบุญกัถิมัคือว่าได้หื้อน้ำเผิงเป็นทานแก้พระปัจเจกะประหมาน
เต็มบาตร ๑ น้ำเผิงเปิดตกดิน ท่านได้ปรารธนาถักในชาติอันนั้นวันนั้นแล
ท่านกัได้ราชะสมบัติด้วยประการดังกล่าวแล้วนี้ท่านกัได้เป็นจตุปะจะยะทายะ
กะคำชูศาสนาพระพุทธเจ้าเราภายนอกหื้อเจ้ากุมหิณฑะกระทำสังฆะกัภายใน
ศาสนาพระพุทธเจ้าเรากัจึงตั้งอยู่ปริมวลแห่งกาละ

มูลศาสนาผูก ๔ พุชนานชีนา ลิตติปางเมื่อปฏิบัติครุบาเจ้าญาณสมุท
วัดศาลา นครไชยยะบุรีวันนั้นแล อระหัตตะธัมเมฐายะนิพานะปัจจะโยโหตุ
เมเมตเตยยัสสะสันติแก้อะนะเตกาเลนิจจันจรัวัง

^๙ ผ้าไตรจีวร